

AVAIMET LUONTOON – ULKOILUTOIMINTAA KOULULAISILLE

Hankeraportti

Sisällys

1 HANKKEEN TAUSTAA	3
2 HANKKEEN TAVOITTEET JA NIIDEN SAAVUTTAMINEN.....	3
2.1 Avaimet luontoon -koulutuksen ja koulutusmateriaalin tuottaminen	3
2.2 Avaimet luontoon -koulutusten järjestäminen ja kouluttaminen.....	5
2.3 Koulutusyhteistyö liikunnan aluejärjestöjen kanssa	5
2.4 Kouluttajakoulutus	6
2.5 Jatkokouluttautuminen	6
2.6 Tiedottaminen ja osallistuminen seminaareihin	6
2.7 Retkeilykummi	6
2.8 Ohjausryhmä, projektikoordinaattori.....	8
2.9 Ulkoilun ja liikunnan lisääminen.....	8
3 TULOSTEN JALKAUTTAMINEN JA MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN	8

LIITTEET

Pääkirja

Tuloslaskelma, budjettivertailu

1 HANKKEEN TAUSTAA

Suomen Latu ry sai vuodelle 2012 Lasten ja nuorten liikunnan kehittämishaussa avustusta Luonnossa kotonaan -iltapäiväkerhotoiminnan valtakunnalliselle kehittämishankkeelle. Hankehakemus oli kaksiosainen jakautuen Luonnossa kotonaan -iltapäiväkerhotoiminnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen sekä Metsävaeltajatoiminnan kehittämiseen aamu- ja iltapäivätoiminnassa.

Hankkeen aikana totesimme tarpeen uudelle matalan kynnyksen koulutukselle, joka johdattaa metsävaeltajatoiminnan pariin myös ne, joille ulkoilu ja luontoliikunta tai niiden ohjaaminen eivät ole entuudestaan tuttua. Syntyi ajatus yhden päivän koulutuksesta, joka johdattaa metsävaeltajatoimintaan ja antaa valmiudet ohjata 7-12 -vuotiaille 1-3 tunnin luontoliikuntatuokioita. Koulutus sai nimekseen Avaimet luontoon. Koulutusta pilotoitiin Helsingin kaupungin kanssa kahdesti ennen uuden hankkeen alkamista.

2 HANKKEEN TAVOITTEET JA NIIDEN SAAVUTTAMINEN

2.1 Avaimet luontoon –koulutuksen ja koulutusmateriaalin tuottaminen

Hankkeen tavoitteena oli kehittää Avaimet luontoon -koulutus sekä tuottaa koulutusmateriaali.

Hankkeen aikana koulutus muodostui 7 tunnin (7x45min) koulutukseksi, joka on toteutettavissa joko yhtenä päivänä tai esimerkiksi kahtena aamupäivänä, jolloin aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajat ehtivät iltapäiväksi oman ryhmänsä luo. Koulutuksen rakenne koettiin kerätyissä palautteissa hyväksi ja useimmiten se toteutettiin kahdessa osassa.

Hankkeessa tuotettiin Avaimet luontoon -ohjaajan opas. Oppaasta otettiin kaksi painosta, joista toiseen tehtiin hankkeen aikana esiin nousseita lisäyksiä. Syntynyt ohjaajan opas on motivoiva ja käytännönläheinen (ks. kuva 1).

SISÄLTÖ

1 LUONTOKOKEMUKSEN JA -LIIKUNNAN VAIKUTUKSIA	5
2 LUONTO OPETUS-, OPPIMIS- JA LEIKKIYMPÄRISTÖNÄ	6
3 LAPSEN KEHITYS 7-12-VUOTIAANA	8
4 OHJAAJANA TOIMIMINEN LUONNOSSA	9
5 TOIMINNAN SUUNNITTELU	10
6 TURVALLISUUS	13
7 VÄLINEET JA VARUSTEET	14
8 JOKAMIEHENOIKEUDET	16
9 RETKEILYKUMMI	17
10 AVAIMIA LUONTOON	18
11 LISÄÄ IDEOITA	32
12 KEHITÄ JA YLLÄPIDÄ OSAAMISTASI	33
13 HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ	34
LIITTEET	36

Kuvat: Insku Mustonen, Antero Aaltonen,
Juhani Metsäpelto, iStockPhoto
Grafiikka: Juhani Metsäpelto, Markus Jylhä
Taitto: Juhani Metsäpelto
Teksti: Juhani Metsäpelto, Kreetta Hurme

Suomen Latu ry © 2014 Kaikki oikeudet pidätetään.

Kuva 1. Ohjaajan oppaan sisältö

Lisäksi hankkeessa tuotettiin muukin koulutuksessa tarvittava materiaali, joka koottiin kouluttajan kansioon. Kouluttajankansio ja kouluttajille jaettava sähköinen materiaali sisältää koulutuksessa käytettävät diat, ohjeet koulutuksen aikana toteutettavien harjoitteiden ohjaamiseksi, nimilistan, todistuksen, kouluttajan muistilistan koulutuksen valmisteluun sekä ohjaajan oppaan liitteet.

2.2 Avaimet luontoon -koulutusten järjestäminen ja kouluttaminen

Hankkeen tavoitteena oli järjestää valtakunnallisesti 8-12 Avaimet luontoon -koulutusta, joihin osallistuisi 120–180 henkilöä. Hanketyöntekijän tehtävä oli etsiä yhteistyökuntia ja markkinoida koulutuksia.

Tavoitteet saavutettiin taulukon 1 mukaisesti ja koulutus sai erittäin hyvää palautetta. Koulutukseen osallistuneilta kerättiin palautetta sähköisellä palautekyselyllä.

Taulukko 1. Avaimet luontoon koulutukset, koulutettujen määrät sekä kurssipalautteiden keskiarvot

	Missä	Milloin	Osallistujia kpl	Kurssi- palautteen keskiarvo (1–5)
1	Vihti	10/2013	14	4,74 (n=10)
2	Helsinki / Avoin koulutus	10/2013	10	4,57 (n=21)
3	Hämeenlinna / Lasten liikunnantuki ry	10/2013	16	*
4	Hyvinkää / kaupunki	10/2013	19	4,56 (n=11)
5	Keuruu / 4H	10/2013	10	4,65 (n=9)
6	Helsinki / kaupunki	10/2013	11	4,41 (n=7)
7	Helsinki / kaupungin leikkipuisto-ohjaajat	10–11/2013	20	4,57 (n=15)
8	Kangasala / kunta	10/2013	11	4,76 (n=9)
9	Helsinki / kaupungin leikkipuisto-ohjaajat	11/2013	6	4,72 (n=4)
10	Espoo / Huvikumpu ry	11/2013	9	4,72 (n=7)
11	Vantaa / kaupunki	11–12/2013	12	4,52 (n=5)
12	Helsinki / Avoin koulutus	3/2014	7	4,58 (n=5)
	YHTEENSÄ		145	4,62**

* Kahden koulutuksen palautteet samassa kyselyssä

** Keskiarvojen keskiarvo

2.3 Koulutusyhteistyö liikunnan aluejärjestöjen kanssa

Hankkeen ohjausryhmässä nousi esiin ajatus, että Avaimet luontoon -koulutus voisi tavoittaa aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajat paremmin, jos se saataisiin myös liikunnan aluejärjestöjen koulutustarjontaan.

Hanketyöntekijä teki yhteistyötä Valo ry:n kanssa ja kävi esittelemässä Avaimet luontoon -koulutusta liikunnan aluejärjestöjen nuorisovastaavien tapaamisessa Turussa 20.11.2013.

Esittelyn ja neuvotteluiden pohjalta Suomen Latu ja seitsemän liikunnan aluejärjestöä solmivat sopimuksen, jonka perusteella liikunnan aluejärjestöt voivat järjestää koulutusta itsenäisesti Suomen Ladun määräämin ehdoin. Sopimuksen allekirjoittaneet alueet lähettivät omat kouluttajansa Suomen Ladun järjestämään kouluttajakoulutukseen. Kaksi aluetta lähetti kaksi kouluttajaa.

2.4 Kouluttajakoulutus

Hankkeen tavoitteissa ei ollut mainintaa kouluttajakoulutuksesta, mutta koska hanke eteni hyvin, ehdittiin sellainen järjestää. 25.1.2014 järjestetyssä kouluttajakoulutuksessa koulutettiin 12 kouluttajaa. Kouluttajakoulutuksen palautekyselyn keskiarvo oli 4,58 (asteikolla 1-5, n=8).

Kouluttajakoulutukseen ilmoittautuneiden piti täyttää ennalta määrätyt kriteerit, joiden avulla pystyttiin varmistumaan, että heillä on riittävä osaaminen luontoliikunnasta, lasten ohjaamisesta ja aikuisten kouluttamisesta. Näin kouluttajakoulutuksessa pystyttiin keskittymään tiiviisti Avaimet luontoon - koulutuksen varsinaisiin sisältöihin.

2.5 Jatkokouluttautuminen

Hankkeen tavoitteena oli saada 20 % koulutukseen osallistuneista kouluttautumaan jatkossa metsämörritai metsävaeltajaohjaajaksi ja näistä 10% kouluttajakoulutukseen. Lisäksi tavoitteena oli, että vähintään kaksi kuntaa ryhtyisi toimenpiteisiin Luonnossa kotonaan -iltapäiväkerhon perustamiseksi.

Vielä on liian aikaista arvioida kuinka moni koulutuksiin osallistuneista hakeutuu jatkokoulutuksiin. Suomen Latu on käynnistänyt laajamittaisen koulutus uudistuksen ja siksi Metsävaeltajan ohjaajakoulutusta järjestetään vuonna 2014 ainoastaan tilauskurssimuotoisena. Myös Luonnossa kotonaan -toimintaa on alettu kehittää toimipaikkojen toiveiden perusteella, eikä kehitystyön aikana ole pyritty etsimään uusia toimipaikkoja.

2.6 Tiedottaminen ja osallistuminen seminaareihin

Yhtenä tavoitteena oli tiedottaa luontoliikuntamahdollisuuksista aamu- ja iltapäivätoiminnassa osallistumalla tapaamisiin ja seminaareihin.

Hanketyöntekijä osallistui Helsingin kaupungin aamu- ja iltapäivätoiminnan starttipäiville asiantuntijavieraana yhdessä Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n kanssa. Starttipäiville osallistui yhteensä noin 145 aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajaa.

Hanketyöntekijä osallistui aamu- ja iltapäivätoiminnan Uudenmaan verkoston Tartu verkkoon - koulutusristeilylle 21.9.2013. Risteilyn aikana Suomen Ladun luontoliikuntatyöpajoihin osallistui 57 ohjaajaa.

Hankkeessa otettiin osaa myös Valo ry:n aamu- ja iltapäivätoiminnan ulkoiluviikon tiedottamiseen.

Avaimet luontoon -koulutuksesta tuotettiin markkinointimateriaalia, jota välitettiin eteenpäin mm. Liikkuvan koulun www-sivuille.

Suomen ympäristökasvatuksen seura ry:n Ympäristökasvatus-lehteen (1/2014) kirjoitettiin aukeaman artikkeli otsikolla "Luontosuhteesta liikunnalliseen elämäntapaan".

2.7 Retkeilykummi

Tavoitteena oli muodostaa Suomen Ladun paikallisyhdistysten ja aamu- ja iltapäivätoimintapaikkojen välille yhteistyötä retkeilykummitoiminnan muodossa.

Retkeilykummitoiminnasta viestittiin jäsenyhdistyksiä ja koulutuksiin osallistuneita tilaajia ja ohjaajia. Jäsenyhdistyksiä kannustettiin ottamaan yhteyttä paikallisiin aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäjiin ja toiminnan järjestäjiä ohjattiin ottamaan yhteyttä Suomen Ladun paikallisyhdistyksiin.

Hankkeen aikana tutustuttiin Kangasalla hienosti toimivaan retkeilykummitoiminnan tapaiseen toimintaan, jossa Kangasalan Latu ja kunta tekevät yhteistyötä aamu- ja iltapäivätoiminnan ulkoilun edistämiseksi. Toiminnasta julkaistiin artikkeli Latu ja Polku –lehdessä.

Hankkeen aikana tuotettiin retkeilykummeille tarkoitettu lyhyt perehdytys ja koulutus. Koulutusta ei ehditty järjestämään hankkeen aikana, mutta sen järjestämisestä on jo sovittu vuodelle 2014.

Työ retkeilykummitoiminnan jalkauttamiseksi jatkuu sekä osana varsinaista toimintaa että osana Suomen Ladun seuraavaa hanketta, jolle opetus- ja kulttuuriministeriö on jo myöntänyt rahoituksen.

2.8 Ohjausryhmä, projektikoordinaattori

Hankkeen ohjausryhmä kokoontui kahdesti.

Hankkeessa projektikoordinaattorina työskenteli Juhani Metsäpelto 80 % työajalla 1.4.2013–31.1.2014. Helmi-tammikuun 2014 aikana projektikoordinaattorin tehtävät jakoivat Juhani Metsäpelto 20 % ja Tiia Eskelinen 30 %. Muun osan hankkeesta toteutti Kreetta Hurme erillistä korvausta vastaan kooten Retkeilykummimateriaalia sekä koulutuksen talvisia harjoite- ja leikkisäältäjä. Projektikoordinaattorin esimiehenä toimi koko ajan Nina Räike, lasten ja nuorten toiminnan päällikkö.

2.9 Ulkoilun ja liikunnan lisääminen

Hankkeen tärkeimpänä tavoitteena oli lisätä ulkoilun ja liikunnan määrää koulupäivän välittömässä yhteydessä tapahtuvassa aamu- ja iltapäivätoiminnassa innostamalla toimijat sisällyttämään kerhon ohjelmaan säännölliset ulkoilutuokiot tai -retket.

Hankkeessa toteutettujen toimien vaikuttavuutta ei ole mitattu, mutta edellä kerrottujen toimien perusteella uskomme, että hankkeella on pystytty vaikuttamaan ulkoilun ja liikkumisen määrään.

3 TULOSTEN JALKAUTTAMINEN JA MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

Avaimet luontoon -koulutus on vakiinnutettu osaksi Suomen Ladun perustoimintaa. Lisäksi hankkeen aikana käynnistettiin uudenlainen yhteistyö liikunnan aluejärjestöjen kanssa. Suomen Latu tulee jatkossa itse tarjoamaan ja järjestämään koulutuksia niillä alueilla, joilla liikunnan aluejärjestö ei toistaiseksi ole mukana yhteistyössä. Muualla koulutuskyselyt ohjataan liikunnan aluejärjestöille.

Suomen Latu tukee liikunnan aluejärjestöjä koulutusten markkinoinnissa.

Suomen Latu sai opetus- ja kulttuuriministeriön hankerahoitusta Luokasta luontoon -hankkeelle, jonka avulla jatkamme koululaisten liikunnan ja ulkoilun edistämistä.

Retkeilykummeille järjestettävä koulutus pidetään syksyllä 2014. Tavoite on, että koulutukseen osallistuneet aloittaisivat retkeilykummitoiminnan heti samana syksynä. Koska retkeilykummit ovat osa myös uutta hanketta, laajennetaan retkeilykummi-idea samassa yhteydessä aamu- ja iltapäivätoiminnasta myös koululuokille tarjottavaksi mahdollisuudeksi.

Helsingissä 28.3.2014

Juhani Metsäpelto
projektikoordinaattori
Suomen Latu